

צבאות המערב אינם נבנים כיום במתכונת קשיחה כבעבר - במבנה של ארמיות, קורפוסים, דיוויזיות וחטיבות - אלא במבנים קטנים יותר, לרוב על בסיס חטיבות וגדודים. אלה מורכבים כאבני לגו בכל פעם באופן שונה בהתאם למשימות הספציפיות

אנשי שריון של צבא יוגוסלביה בסנקי סי 55 |
במשבר קוסובו אימץ צבא יוגוסלביה בהצלחה
לוחמה ניידת מכוזרת כדי להתמודד עם כוח
ההלם של ארה"ב ושל בעלות בריתה

רס"ן עופר ארליך
ממלא מקום רע"ן תו"ל רב-זרועי
בתוה"ד

התפיסה המודולרית בצבאות המערב

התמרון היבשתי נותר הכרחי כפי שעולה מהמבצעים בקוסובו (1999), באפגניסטן (2001) ובעיראק (2003). את מאפיין העימותים בראשית המאה הנוכחית מתאר איש צבא וחוקר צבאי אמריקני בהתייחסותו למבצע בקוסובו: "במשבר קוסובו אימץ צבא יוגוסלביה בהצלחה לוחמה נידת מבוזרת כדי להתמודד עם כוח ההלם של ארה"ב ושל בעלות בריתה. היה קשה לפגוע מגובה רב באלפי מטרות קטנות וניידות שהוסתרו בכישרון רב בשטחים קשים. התברר שהתצפיות מלמעלה מוגבלות יותר וקלות יותר להטעה מכפי שציפו תחילה. היות שלארה"ב לא היו במקום כוחות קרקעיים, לא נדרשו כוחות היבשה היגוסלביים לפעול בכוחות גדולים או לרכז את כוחותיהם.²

מהות הבעיה

השתנות סוגי העימותים וכתוצאה מכך התרחבות קשת המבצעים יצרו צורך במבנה גמיש שנותן אפשרות להתארגן באופן שונה מול כל אחד מהמצבים. מדינות אירופה במסגרת נאט"ו וכמובן ארה"ב לא ויתרו על היכולת להתמודד במלחמה בעצימות גבוהה. אולם גודלם של הצבאות במדינות השותפות בנאט"ו חייב יצירת מסגרת צבאית המסוגלת להפעיל איגודי כוחות מכמה מדינות המותאמים למתאר מבצעי נתון. המלחמות בין מדינות הבלקן ובארצות נוספות שבהן הופעלו כוחות לשמירת שלום דרשו יכולת לצוות כוחות רב-לאומיים למבנה צבאי ברור ומוגדר. ציוותי הכוחות האלה נדרשו להפעלת כוח ברמות עוצמה שונות וחייבו הפעלה מוסדרת של מפקדות משימתיות ומתחתיהן יחידות המסוגלות לתפקד באופן אוטונומי. לצד הבעיה הזאת עלה הצורך במבצעים שונים שבהם די היה בכוחות קטנים, יחסית, ואילו העברה וניוד של דיוויזיה מלאה היו מיותרים ודרשו משאבים רבים לשינוע של כוחות שלא היה בהם צורך.

בפני צבאות המערב עמדו אם כן השאלות האלה: כיצד לבנות את הכוח באופן שיאפשר גמישות מרבית וחיבור בין צבאות שונים תוך כדי התמודדות עם אילוצים מבצעיים המשתנים ממקום למקום? כיצד לתת מענה לכל קשת המבצעים? כיצד לשנות את ההרכב ואת המבנה של הכוחות בשלבי המבצעים השונים? ונוכח כל השאלות האלה: מהי עוצבת היסוד המתאימה?

תהליך השינוי

ב־1994 פירסמו הצרפתים ספר לבן ובו הוגדר החזון לבניין הכוח. החזון הזה שינה את ייעודו של צבא צרפת מ"התמודדות מול איום אחד משמעותי - לבלום את כוחות ברית ורשה" ל"התמודדות מול מגוון של איומים שאינם מסכנים את

עוצמת לחימה איננה רק פועל יוצא של מטה. אחד הגורמים המשפיעים ביותר על עוצמת הלחימה הוא יכולתו של כוח יבשה להילחם כצוות: חיילים מאומנים המכירים זה את זה ואת מפקדיהם מבצעים את תפקידם הרבה יותר טוב מקבוצה של זרים שהתארגנו ברגע האחרון כדי להילחם יחדיו¹

כללי

קיימת נטייה לחשוב שארגונים צבאיים הם שמרנים ביסודם, ולא מתחוללים בהם שינויים משמעותיים. המאמר הזה מנסה להפריך את הגישה הזאת ולהציג תהליך שינוי דרמטי שביצעו צבאות ארה"ב ומערב אירופה (נאט"ו). תהליכים גיאוראסטרטגיים בתחילת שנות ה־90 של המאה הקודמת הביאו לשינוי במשימות הצבאות, בארגון, במבנם ובגודלם, והביטוי המשמעותי ביותר לכך הוא תופעת המודולריות שבבסיסה ניצבת החטיבה שהפכה למרכיב היסוד. לתהליכים האלה קדמו שינויים מבניים לאורך השנים. למשל בארה"ב הונהגו במבנה הדיוויזיה חמישה שינויים מבניים משנות ה־50.

רקע

בעבור צבאות המערב הייתה התפרקות בריה"מ בראשית שנות ה־90 גורם מניע לשינוי עמוק ומשמעותי בתפקידי הצבא. היעלמות האיום הסובייטי באירופה איפשרה לממשלות בנאט"ו ובארה"ב לשנות את משימות הצבאות ולצמצם אותם. גם סוג העימותים שהתחוללו מאז אילץ את צבאות המערב לעבור בקשת העימותים מלוחמה קונוונציונלית (קלסית) בעצימות גבוהה ללוחמה בעצימות נמוכה, דהיינו למבצעים להשכנת שלום, לאכיפת שלום, ללוחמה נגד התקוממות וללוחמה נגד גרילה. מדובר במתארי עימות שבהם האויב נטמע בקרב האוכלוסייה ונוקט דרכי פעולה שהעולם המערבי מתקשה להתמודד איתן.

נטייתם הטבעית של צבאות סדירים הייתה מאז ומתמיד להתכונן להתמודדות של צבא נגד צבא - התמודדות שבה יעדי המלחמה ברורים, וההישגים מיידיים. אולם המלחמות האלה נעשו נדירות, והצבאות נדרשו להתכונן לתרחישים של עימות מוגבל נוסף על לחימה בעצימות גבוהה. זרוע היבשה בצבאות האלה הושפעה מכך יותר מכול, שכן מאפייני המבצעים האלה צימצמו ולעיתים אף ביטלו את העליונות הטכנולוגית שממנה נהנו צבאות המערב. שינוי אופי הלחימה שנקט האויב - בעיקר מעבר לפעילות גרילה - חייב אפוא גם את צבאות המערב לבצע שינוי שהוא בבחינת התאמה הכרחית לקשת המבצעים כפי שדורש שדה הקרב המודרני.

צרפת בפועל". עקב כך הוקטן סדר הכוחות של הצבא, קוצץ תקציבו, והאספה הלאומית הטילה מגבלות על הפעלת חיילי חובה במבצעים לשמירת שלום. התוצאה הייתה מעבר לצבא מקצועי מבוסס על אנשי צבא קבע. הצמצום בסדר הכוחות והשינוי במשימות הצבא הביאו לצורך ליצור צבא גמיש המסוגל להתאים את יכולותיו המתהוות אל מול קשת המבצעים שאיתה נדרש היה להתמודד. זרוע היבשה של צרפת בחרה להפוך את החטיבה לעוצבת היסוד ולהקים מפקדות קבועות, אך משימתיות, להפעלת הכוח. ההליך הזה הוא הבסיס ליצירת היכולת המודולרית המאפשרת התמודדות טובה יותר עם חוסר הוודאות שצופן העתיד. תהליך דומה עבר על צבאות נוספים בנאט"ו, שמשמיותיהם השתנו נוכח הסרת האיום של כוחות ברית ורשה ושנדרשו להצטמצם.

ב-1999 פירסם צבא ארה"ב את תוכניתו לשינוי מבני צבא (Transformation)

"ארגון הכוחות צריך להיות מושתת על חלקים בסיסיים הניתנים להרכבה לפי דרישה לגוף מגובש בעל יכולת פיקוד, פעולה וסיוע הנדרשים לשם התערבות. עקרון המודולריות יהיה התנאי ליעילות הארגון כולו"

מתוך הבנה שמערכי הלחימה לאחר המלחמה הקרה לא היו גמישים דיים ולא סיפקו מענה הולם לאתגרי הסביבה המבצעית שהשתנתה.³ המבנים הישנים שהתבססו על היות הדיוויזיה עוצבת היסוד נתנו מענה לצרכים המבצעיים בארה"ב, אך כפו תמדי את פירוק המבנה הארגוני של הדיוויזיות לצוותי קרב שנבנו בזמן אמת, כך שהיו יחידות בדיוויזיה שלא הופעלו כי לא היה בהן צורך למתארי הלחימה העכשוויים. התוצאה הייתה חוסר יעילות ומענה איטי מדי. יש לציין שהמסגרות הטקטיות של ראשית שנות ה-90 לא היו שונות משמעותית מהמסגרות הטקטיות של סוף מלחמת העולם השנייה, והן התבססו על שלוש רמות:

- **רמת הבריגדה (חטיבה).** החטיבה או צוות הקרב החטיבתי היו המסגרת הטקטית הנמוכה ביותר. החטיבות היו רב-חיליות, ללא יוצא מהכלל.

- **רמת הדיוויזיה (אוגדה).** האוגדה הייתה עוצבת היסוד בצבאות המערב וכללה נוסף על החטיבות המתמרנות גם נכסים של אש, של מודיעין ושל סיוע לוגיסטי.

- **רמת הקורפוס (גיס).** הגיס היה העוצבה הטקטית הגבוהה ביותר והוא כלל, נוסף על כמה אוגדות, גם מסוקי קרב וסער (מסוקי קרב וסער היו גם בחלק מהדיוויזיות), אמצעי אש לעומק הגיסי ולוגיסטיקה.

בניית המערך הטקטי בשלוש רמות מלאות סירבלה את נידון של המסגרות הטקטיות, שכללו מטען רב של תומכי לחימה על צידם. לצד הבעיות שהתעוררו בהפעלת הכוח הלכו והתחזקו יכולות הפיקוד והשליטה, המודיעין והאש הודות לטכנולוגיות המידע, החוזי והחימוש המונחה המדויק. היכולות האלה הגבירו באופן דרמטי את עוצמת הלחימה של הגופים הטקטיים ביבשה ובעיקר תרמו ליכולות החטיבה. עליית היכולות והכורח שבהתאמת הכוחות לכל מבצע הביאו לצורך במבנים גמישים שיוכלו לתת מענה לכל קשת המבצעים.

צבא צרפת היה הראשון לפתח תפיסה של מודולריות במבנהו והוציא לפועל את השינוי המבני הזה כבר ב-1995. על המהלך נכתב כך:

"ארגון הכוחות צריך להיות מושתת על חלקים בסיסיים הניתנים להרכבה לפי דרישה לגוף מגובש בעל יכולת פיקוד, פעולה וסיוע הנדרשים לשם התערבות.

עקרון המודולריות יהיה התנאי ליעילות הארגון כולו".⁴

לכן עקרון המודולריות משמעו ארגון כוחות היבשה ממרכיבים בודדים העומדים בפני עצמם, הניתנים לחיבור כדי לשרת את עקרון הגמישות ואת הצורך ביכולות פריסה ותגובה מהירות של מרכיבי הכוח הקרבי היבשתי.

בטבלה 1 מוצגים מאפייני הדיוויזיה של ראשית שנות ה-90 לעומת המאפיינים הנדרשים לצבא היבשה בעתיד.

כדי להגיע לגמישות מבצעית מיטבית לאור השינויים הגלובליים והדרישות מהצבא החליט גם צבא ארה"ב שעוצבת היסוד תהיה החטיבה במקום הדיוויזיה, בדומה לצרפתים שכבר עברו למבנה הזה. כיום, פרט לגרמניה ולבריטניה, שמשמרות את המבנה הדיוויזיוני (אך מקנות גמישות רבה לחטיבות), עברו צבאות המערב למבנה שבו החטיבה היא עוצבת היסוד, ומרביתם משמרים את מפקדות הדיוויזיה, אך ללא "נכסיהן". אלה מקבלות כוחות ויחידות מעטה בהתאם למשימה שעליהן לבצע.

משמעות התפיסה המודולרית

ארגון התפיסה המודולרית מבוסס על מאגר של מפקדות ושל כוחות - בדומה ללבני לגו שניתן להרכיב בהתאם לצרכים המבצעיים, החל מרמת החטיבה וכלה במפקדת מבצע (מפקדת כוח משימה - Joint Task Force). בהתאם

טבלה 1: מאפייני הדיוויזיה של ראשית שנות ה-90 לעומת המאפיינים הנדרשים לצבא היבשה בעתיד

הדיוויזיה בראשית שנות ה-90	יעדי השינוי
• נבנתה כדי לתת מענה במערכות ראשיות נגד כוחות המאורגנים בצורה דומה. • ארגונים גדולים ומקובעים. • הוצאת צוות קרב משותף אפשרית באמצעות הגדרות ארגוניות, אך פוגעת ביעילות הארגון הכללי, מכיוון שהיא מצריכה רה ארגון מסיבי. • מקשה על המפקד המרחבי להכין ולהתאים "לבנים" למגוון משימות. • יכולות רב-זרועיות מוגבלות.	• גמישות אסטרטגית, יכולת להציב כוח יבשתי מתאים במהירות במקום הנדרש. • יכולות מודולריות הנותנות מענה מיטבי למאפייני הקרב היבשתי. • כוחות שמתאימים את עצמם במהירות כדי להישאר צעד אחד לפני האויבים. • כוחות הנוטלים יוזמה ונלחמים במקום ובזמן המתאימים. • ניצחון מכריע במסגרת כוח רב-זרועי בשתי זירות מלחמה.

ואת החטיבות בין המדינות בברית ולהפעילן ביחד, כגוף צבאי אחד, כולל במשותף עם כוחות אמריקניים. דוגמה לכך ניתן למצוא בכוח המשימה הנמצא באפגניסטן, אשר מורכב ממדינות רבות וכולל מערכת פיקוד ושליטה מוסדרת היטב על מגוון הכוחות והמפקדות האלה.

ארגון מרכיבי הכוח המודולרי

- **מפקדות הפעלת הכוח.** מפקדות הפעלת הכוח הפכו מגופים בעלי נכסים משמעותיים לגופים "ריקים" שכל תכליתם היא פיקוד ושליטה. המפקדות נדרשות לפעול ברמות שונות של עצמאות ולהפגין יכולות פיקוד על כוחות רב-לאומיים במתארי לחימה שונים ותחת מפקדות שונות. צבא ארה"ב מחזיק בכל היכולות, ואילו צבאות אירופה מחלקים סמכויות למפקדות שונות של חברות נאט"ו. גם בנאט"ו יש רמות שונות של מפקדות, לרבות מפקדות הדיוויזיה, מפקדות יבשתיות בכירות יותר ומפקדות רב-זרועיות.
 - **גיס (קורפוס).** מפקדת הגיס במבנה המודולרי ממשיכה בתפקידה העיקרי - להיות דרג ביניים של כוחות השדה ברמה הטקטית בין מפקדת כוח המשימה האופרטיבית לרמת הדיוויזיות. בנאט"ו קיימות מפקדות גיס קבועות ברמות מוכנות שונות. מפקדת הגיס האמריקני מתוכננת לתת מענה לארבעה סוגי תפקוד שונים. היא יכולה לשמש מפקדת כוח טקטי בדרג ביניים, מפקדת כוחות היבשה מתחת למפקד הפיקוד המרחבי, מפקדת כוח משימה או מפקדת כוחות השדה במפקדת כוח משימה רב-זרועי. כדי להפוך את מפקדת הגיס למפקדת כוח משימה יש צורך לתגבר את המפקדה במרכזי אוויר וים ולהפוך אותה בפועל ממפקדה יבשתית למפקדה רב-זרועית הפועלת ברמה המערכתית.
- ברגיעה תעסוק מפקדת הגיס באימונים שלה ושל יחידות המעטה הצמודות אליה. בדרך כלל יכללו יחידות המעטה בעת רגיעה גוף תקשוב לתמיכה

לרעיון הזה ניתן למצוא במבנים הארגוניים של צבאות המערב מפקדות ללא יחידות אורגניות (פרט ליחידות המפקדה והקשר הנדרשות להפעלתן), חטיבות, שמשמשות עוצבות יסוד ומעוצבות בהתאם למשימותיהן (הרריות, חי"ר קל, ממוכנות וכו'), חטיבות סיוע קרבי המסוגלות להקצות יחידות אש עצמאיות או לפעול במתכונת של חטיבות בט"ש ללא התותחים וחטיבות סיוע לוגיסטי.

היכולת המודולרית מאפשרת לצבא ארה"ב ולנאט"ו להפעיל מפקדות וכוחות ש"נתפרו" במדויק לצרכים המבצעיים ובכך לחסוך העברת כוחות שלא יהיה צורך להפעילם במסגרת קשת המבצעים. הצבאות האירופיים של נאט"ו, שמשאביהם מצומצמים, חילקו ביניהם את ה"לבנות" השונות, וכך יש לכל מדינה אחריות על מפקדה או על חטיבה, ובהתאם לצורכי המבצע יכולה מפקדת נאט"ו להרכיב את הכוח הדרוש לה לשם מתן פתרון לבעיה מבצעית קונקרטית באמצעות כוח רב-לאומי. צבא ארה"ב אימץ מבנה דומה של מפקדות - מה שמאפשר לרעיון המודולרי להיות ישים גם בהפעלת קואליציה הכוללת כוחות של נאט"ו הן מאירופה והן מארה"ב.

"תפירת" הכוח היא הרעיון המרכזי של התפיסה המודולרית. על פי התפיסה הזאת מתאים מפקד המרכיב היבשתי במפקדת הפיקוד המרחבי "חליפה" של מפקדות ושל כוחות בהתאם למערכה, למבצע הראשי או לכל עימות אחר שבו נדרשים לפעול כוחות היבשה. פיקוד ושליטה נאותים הם הבסיס לארגון כוח הלחימה הדרוש. לשם כך יורכבו מפקדות הפעלת הכוח ברמות השונות, ולהן יוקצו כוחות בעלי יכולת מתאימה לצורכי המבצע הרלוונטי. מרכיבי ארגון הכוחות יהיו מפקדות ברמה המערכתית (מפקדת כוח המשימה - JTF - Joint Task Force) וברמה הטקטית (מפקדות גיס ודיוויזיה שלהן יוקצו חטיבות או צוותי קרב חטיבתיים ויחידות סיוע קרבי ומנהלתי).

הרכבת הכוח בהתאם למשימתו מקצרת את הזמן הדרוש להצבתו ולתחילת פעולתו המבצעית. התפיסה הזאת מאפשרת לנאט"ו לבזר את המפקדות

שונים - ממוכנות, הרדיות, חי"ר קל ובצבא ארה"ב צוותי קרב קלים, כבדים וסטרייקר. האוגדה תקבל לפחות יחידה אחת מכל חמש יחידות המעטה כדי ליצור צוות קרב משולב מלא במהלך לחימה במבצעים עיקריים. סוגי יחידות המעטה הקיימים הם אוויריית היבשה, אש, סיוע קרבי (מתגברי תמרון), איסוף קרבי ולוגיסטיקה.

יחידות המעטה העומדות לרשות האוגדה יוקצו לצורך מבצע מסוים. אם תשנה האוגדה את משימתה ממשימות קרביות למשימת ייצוב שלא מחייבת את כל מרכיבי המעטה ואף חלק מהחטיבות, ישונה הרכב הכוחות באוגדה כדי לתת מענה לצרכים המבצעיים המשתנים. האוגדה יכולה לפקד גם על פלוגות ועל גדודים כאשר היחידות האלה יסופחו לחטיבות. כאשר הסד"כ המוקצה גדול מגדוד אחד, תוקצה לאוגדה גם מפקדת חטיבה. (ראה איורים 1 ו-2)

החטיבה - עוצבת היסוד. החטיבות בצבאות המערב היו רב-חילויות עוד לפני המעבר למבנה המודולרי. עם זאת הפיכת החטיבה לעוצבת יסוד חיזקה בה את היכולות ואת הנכסים הרב-חיליים כדי שתוכל למלא את משימותיה. כל המרכיבים שהיו בדיוויזיה נכללים כיום בחטיבה המודולרית.

התוצאה היא שלמרבית החטיבות יש יכולת מבצעית אוטונומית, עוצמת אש גבוהה יותר מאשר קודם לכן, ונמצאים בהן המערכים התפקודיים הנדרשים: פיקוד, אש, הנדסה ולוגיסטיקה. בחלק מהחטיבות הנ"מ הוא אורגני ובחלקן מוקצה הנ"מ ממאגר מרכזי בהתאם לצורך ליצירת גופים משימתיים מושלמים. החטיבות האלה הן "לבני הלגו" הבסיסיות המאפשרות יצירת מבני כוח מודולריים. הדבר החשוב ביותר בהפיכת החטיבה לעוצבת יסוד הוא האוטונומיה המבצעית שלה שנושעת על מרכיבים אורגניים.

ההרכב הרב-חילי משפיע על כשירות החטיבה ועל מוכנותה למלחמה. החטיבה תאופיין בלכידות של כלל המרכיבים ובהיכרות מעמיקה בין המפקדים בחטיבה עקב פעילותם המשותפת. החטיבה מחויבת לאימון רב-

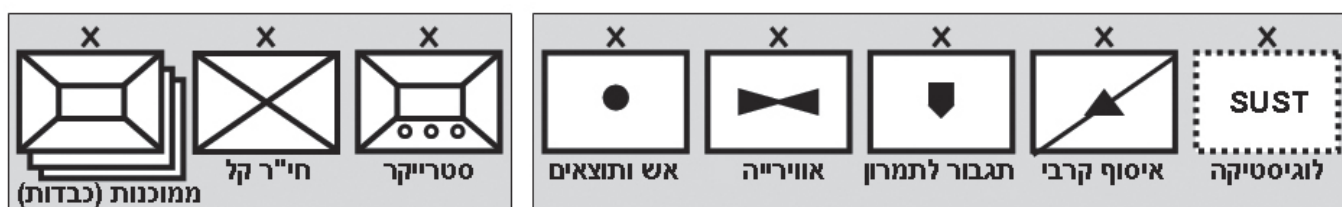
בפעולתה של מפקדת הגיס, מערך מנהלתי בהיקפים משתנים - בחלקו מיועד לתמוך במפקדה ובחלקו להיות גוף קדומני כדי לטפל בפריסת הגיס במקום שאליו יישלח לשם פעילות מבצעית או לאימונים.

בעת הפעלת הגיס במסגרת מבצע הוא יקבל מפקדות דיוויזיה וחטיבות בעלות יכולות המתאימות לצורכי המבצע שבמסגרתו יפעל הגיס. בעת קבלת המפקדות והיחידות השונות יגדיר מפקד הגיס את יחסי הכפיפות שבין כלל היחידות. באפשרותו להפעיל גם מסגרות חטיבתיות בפיקוד ישיר שלו, כמו, לדוגמה, חטיבת האש שמשמשת מרכז האש הגיסי והארטילריה של הגיס בפועל.

• **אוגדה (דיוויזיה).** מפקדת הדיוויזיה הייתה ונשארה גם במעבר לתפיסה המודולרית המפקדה הראשית ברמה הטקטית. ייעודה העיקרי הוא הפעלת המסגרות שהוקצו לה: החטיבות המתמרנות ויחידות הסיוע הקרבי והמנהלתי. במפקדת הדיוויזיה יש משאבים המאפשרים לה להיות מפקדת כוח משימה או מרכיב כוח יבשתי במפקדה רב-זרועית במבצעים בהיקף קטן, שבהם לצורך הפעלת כוחות רב-זרועיים תקבל המפקדה השלמות נדרשות נוסף על צוות התיאום האווירי הקיים במפקדת האוגדה באופן קבוע. בכל מקרה האוגדה יכולה לשמש במשימה ספציפית מפקדה ברמה אחת ולא לבצע מטלות של שתי רמות בו זמנית.

מפקדת האוגדה כוללת את כל המרכיבים הנדרשים למימוש הפיקוד על הכוחות. לצורך זה יפעלו במפקדת האוגדה באופן אורגני גופי הפיקוד הבאים: מפקדה עיקרית, מפקדה טקטית, חפ"ק וגדוד תמיכה לפעילות המפקדה הכולל יחידות תקשוב ולוגיסטיקה. האוגדה אינה גוף קבוע, משום שמעבר למפקדת האוגדה, שהיא הגוף האורגני היחיד באוגדה, מרכיבות את האוגדה יחידות שונות שהוקצו לה בעת קבלת המשימה. במבצעים עיקריים יכולה הדיוויזיה לפעול ברצף של מבצעים או במרחב לחימה אחד. הדיוויזיה יכולה להפעיל עד שש חטיבות או צוותי קרב חטיבתיים בסיוע של יחידות מעטה מהסיוע הקרבי, מהסיוע הלוגיסטי ומאוויריית היבשה. האוגדה יכולה להפעיל חטיבות בעלות מאפיינים

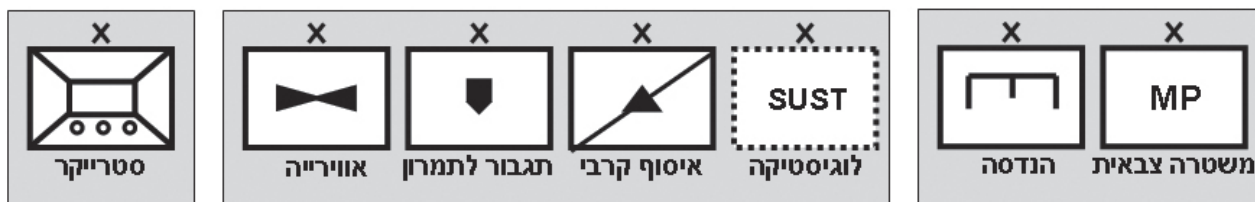
איור 1: ארגון דיוויזיה למבצעים התקפיים

צוותי קרב חטיבתיים

חטיבות תומכות

איור 2: ארגון דיוויזיה למבצעי ייצוב

צוותי קרב חטיבתיים

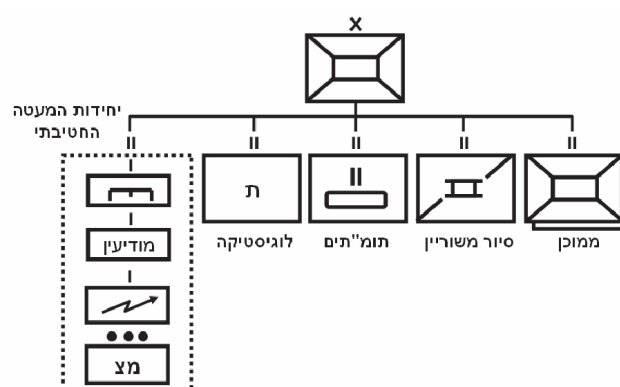
חטיבות תומכות

חטיבות תומכות

ארה"ב	צרפת	ספרד	גרמניה
כבדה Stryker, קלה (יבילת אוויר)	משוריית, ממוכנת, ממוכנת (קלה), חי"ר קל (רגילה, הררית, מוצנחת ויבילת אוויר)	משוריית, ממוכנת, חי"ר קל (רגילה, הררית, צנחנים)	משוריית, ממוכנת, חי"ר קל (הררית, סער אוויר, צנחנים)

היבשה מקצה את יחידות המעטה האלה לחיזוק ולהשלמה של יכולות החטיבות בהתאם לצורך המבצעי. יחידות המעטה כוללות ארטילריה קנית ורקטית, אווירית יבשה (מסוקי סער ומסוקי קרב), כוחות מיוחדים, נ"מ, גופי הנדסה, צוותים ללוחמה בלתי קונבנציונלית וגורמי סיוע לאזרחים.

איור 3: ארגון חטיבה ממוכנת בצבא ארה"ב

סיכום

ארגון מודולרי של הכוחות מאפשר לצבאות להפגין גמישות ולהתאים את המבנה הארגוני שלהם לקשת המבצעים ולהסתגל טוב יותר לאילוצים התקציביים שנבעו מהיעלמות האיום המרכזי על ארה"ב ועל שאר מדינות נאט"ו. הארגון המודולרי משמר בצבאות את היכולת להתמודד במלחמה בעצימות גבוהה, אך מאפשר לתת מענה מותאם לאתגרים מבצעיים בשאר קשת המבצעים. במבנה המודולרי ניתן דגש רב למפקדות הפעלת הכוח מתוך הבנה שמערכת פיקוד ושליטה מובנית היא בעלת חשיבות מרכזית. בתהליך הפיכתו של מערך כוחות השדה למערך מודולרי נבנתה החטיבה כך שתהפוך לעוצבת יסוד בעלת אוטונומיה מבצעית גבוהה על בסיס רכיבים אורגניים. יחידות המעטה, שבעבר היו אורגניות בגייסות ובאוגדות, אורגנו במאגרים של יחידות תגבור בגדלים שונים. היחידות האלה, ובהן ארטילריה, הנדסה, הגנה אווירית ולוגיסטיקה, מאפשרות לתגבר את החטיבה באמצעים נוספים בהתאם למשימה ולעוצמה הנדרשת למילויה. היכולת הזאת חיונית בתנאים של הטלת כוח ברחבי העולם במשברים שאי אפשר לחזות מראש את רמת העצימות הצפויה בהם ואת גודל הכוח שיידרש.

הערות

1. דגלס מקגורו, **השתנות תחת אש - מהפכה בצורת הלחימה של אמריקה**, משרד הביטחון ההוצאה לאור, 2007, עמ' 132
2. שם, עמ' 82
3. התהליך הזה מסכם תהליכי בחינה משמעותיים ביותר בצבא היבשה האמריקני. המתעניינים בתהליכים האלה יכולים למצוא מידע מפורט באינטרנט תחת הסיווגים Transformation US Army, Army After Next, Force XXI
4. George A. Bloch, "French Military Reform: Lessons for America's Army?" **Parameters**, Summer 2000

חילי, וקל לתאם אימון כזה משום שכל המרכיבים החיליים כפופים לאותו המפקד. מפקד החטיבה הרב-חילית חייב לפתח ידע רחב ביותר שיאפשר לו "לתזמר" את כלל הרכיבים בעוצבה ולהביאם לידי ביטוי בקרב המשותף. מורכבות המשימות שאיתן מתמודדים באירופה הביאה להעלאת דרגתו של מפקד החטיבה כדי שיהיו לו הידע והניסיון הנדרשים.

- **ארטילריה.** במרבית החטיבות יש גדוד ארטילריה אורגני, או שבהפעלה תקבל החטיבה גדוד ארטילרי משלה. האמל"ח הארטילרי מובנה בהתאם לטיפוס החטיבה הפועלת, וכך ניתן למצוא תומ"טים בחטיבות הממוכנות ותותחים נגררים קלים בחטיבות החי"ר הקל. למפקדות שמעל רמת החטיבה, שיעודן הוא טיפול בעומק זירת המבצעים, מעבר למרחב המבצעים החטיבתי, יוקצו לפי הצורך חטיבות אש ארוכת טווח.
- **לוגיסטיקה.** בכל הצבאות יש בחטיבות גדוד לוגיסטיקה. הגדוד הזה הוא אורגני או מוקצה ממאגר של יחידות לוגיסטיות בעת הפעלת החטיבות. גודל הכוח הלוגיסטי המוקצה מותאם למשימות הצפויות. מכיוון שגם יחידות המעטה וגם יחידות תגבור התמרון הן חטיבות מלאות, ניתן להפעילן למשימות שאינן ייעודן המקורי. כך, למשל, ניתן למצוא בעיראק חטיבות אש במשימות של ביטחון שוטף.
- **יחידות המעטה.** במעבר למבנה המודולרי ניתקו הצבאות את האוגדה מיחידות הסיוע שהיו כפופות לה לצד החטיבות. מקצת יחידות הסיוע הוקצו לחטיבות והפכו להיות גורם אורגני בהן. יחידות אחרות רוכזו במאגרים מרכזיים, חלקן בארגון חטיבתי וחלקן נותרו גדודים נפרדים שמצויים ב"מאגר". מערכת שליטה ריכוזית ברמת הצבא או ברמת זרוע